

שבט אחים ואחיות: האם יוסף התאחד עם אחיו?

הרב פרופ' גיפרי וולף

(1) בראשית פרק לב, ה:

וַיֵּצֵא אֹתָם לְאֵמֶר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֹדְנֵי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם־לֵבָן גִּרְתִּי וְאַחֲרַי עַד־עֲתָה:

רש"י:

(ה) גרתי - לא נעשיתי שר וחשובב אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני (לעיל כז כט) הוה גביר לאחירך, שהרי לא נתקיימה בי.

(2) בראשית פרק מב, ח:

וַיִּכַּר יוֹסֵף אֶת־אָחָיו וְהֵם לֹא הִפְרָהוּ:

רש"י:

ויכר יוסף וגו' - לפי שהניחם חתומי זקן: והם לא הכרהו - שיצא מאצלם בלא חתימת זקן, ועכשיו בא בחתימת זקן. ומדרש אגדה ויכר יוסף את אחיו כשנמסרו בידו הכיר שהם אחיו ורחם עליהם, והם לא הכירוהו כשנפל בידם לנהוג בו אחוה:

(3) בראשית פרק מה, יב:

וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רְאוֹת וְעֵינֵי אָחִי בְנֵי־מִין כִּי־פִי הִמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם:

רש"י:

והנה עיניכם רואות - בכבודי, ושאני אחיכם, שהרי אני מהול ככם. ועוד כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש:

(4) בראשית פרק מה, כז:

וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו אֶת כָּל־דִּבְרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵהֶם וַיֵּרָא אֶת־הָעֵגְלוֹת אֲשֶׁר־שָׁלַח יוֹסֵף לְשֵׂאת אֹתוֹ וַתְּחִי רִיחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם:

רש"י:

את כל דברי יוסף - סימן מסר להם במה היה עוסקם כשפירש ממנו, בפרשת עגלה ערופה, זהו שאמר וירא את העגלות אשר שלח יוסף ולא אמר אשר שלח פרעה:

(5) ספר מגן אבות (למאירי) הקדמה:

ומה שהביאנו לסדר אופני אלה הדברים שכתבנו, אחר התהלה וההודאה לאל ית', ואחר ההתפלל לפניו לשמור פתחי פינו משגיאות, ולנקות רעיונונו מן הטעות, הוא, שאנחנו בעיר הזאת היא עיר פרפיאגיאק והחזקנו בהרבה מנהגים היו בידינו בירושה מאבותינו ורבותינו נ"ע בקרקשונה ובנרבונה אשר משם יצאו שרשי משפחתנו מאז, וכן היו המנהגים ההם כלם או רובם, ביד חכמי העיר בדרש וגדולי ההר ורב גבול ארץ פרובינצה. ועתה מקרוב באו הנה קצת חכמים מארץ ספרד היו כמראים גדולתם בפנינו, לערער בקצת מנהגותינו, ונשאו ונתנו אתנו פנים בפנים, מהם שהיו כמודים לדברינו, אלא שבשום פנים אינם נושאים פנים לשום קהל לשנות מנהגותיהם, ומהם שעדיין המחלקת במקומה עומדת, וראיתי לכתוב על ספר מה שנשאתי ונתתי עמהם באלו המנהגות, שלחתי אליהם והצגתי לפניהם...

6 שו"ת אבקת רוכל סימן ריב:

נדרשתי לאשר שאלני הישיש הנבון ה"ר טודרוס על דבר ריאה... שנהגו עד היום כל בני עירו להכשירה בלי בדיקה כלל בבהמת ישראל... ועכשיו יש מגמגמים בדבר ואומרים מאחר שבאשכנז היו נוהגים לאוסרם לגמרי ...

והנני משיב ואומר.. הרי הדבר בבירור שכל איש היוצא ממקום שמחמירין למקום שמקילין ואין דעתו לחזור למקומו דאינו נוהג כמנהג מקום שיצא משם אלא כמנהג המקום שהלך לשם וא"כ בנ"ד כשבאו האשכנזים למלכות הזה יש להם לנהוג כמנהגי מקומות אלו ולא כמנהגי מקומות שיצאו משם: ואם יטעון טוען ויאמר הנ"מ ביחיד הבא לידור במקום שיש בה ישראלים רבים דכיון דיחיד הוא יש לו לבטל מנהגו מפני מנהגם אבל כשנמצא במקום שנוהגים להקל קהל מסויים שבאו ממקום שנהגו להחמיר אינם בטלים לגבי מקום שהלכו שם וצריכי' הם להחזיק כמנהג אבותיהם שהחמירו על עצמם איכא למימר דליתא אלא כשם שיחיד צריך לבטל מנהג מקום שיצא משם לגבי רבים דמקום שהלך לשם כך רבים צריכים לבטל מנהג מקום שיצאו משום לגבי מקום שהלכו לשם אם הם מרובים מהם... הרי בהדיא אעפ"י שרבים הם הבאים ממקום שנוהגים מנהג א' בטלים הם לגבי מרובים מהם שנהגו מנהג אחר ואעפ"י שאלו ואלו עדיין לא נתכוננו במקום ההוא וכ"ש היכא שנוהגים כמנהג האחד המרובים קדמה קביעותם במקום ההוא לבעלי המנהג האחר המועטים מהם

7 שו"ת מהרי"ק סימן קע:

אליכם אישים הראשים אחינו ק"ק יושבי פייראנ"צ' יצ"ו שלום ... ותדעו אחיי יצ"ו כי כבר נשאלתי על כיוצא בזה זה ימים רבים ואני דחיתי מחוות דיעי עד אשר חקרתי ודרשתי היטב בשבע חקירות ודרישות לדעת תוכן המנהג הזה אשר נהגו הלועזים לשגר תמיד דורון לכלה מאת החתן תכף אחר עשיית הקנין כי אמרתי אל לבי שאי אפשר שיוורו הסבלונות האלה ענין קדושין שהרי ידענו וגם ספרו לנו אבותינו הראשונים אשר היו לפנינו היו הרבה תופסי תורה בגלילות איטליא וחסידים ואנשי מעשה אשר מסתמא שגם הם נהגו מנהג זה ואם היה בזה חשש קדושי' אם כן היתה מכשלה גדולה יוצאה מתחת ידם וחלילה וחס להוציא לעז על הראשונים שהרי טובה צפרנם של הראשונים מכריסן של אחרונים וגם עוד היום חכמה יש שם וזקנה יש שם ואמרינן בירושלמי אם הל' רופפת בידך ראה היאך הצבור נוהג ...

שו"ת מהרי"ק סימן קמד:

ומאחר שכן כתבו הגאונים אמאי לא עסיק/אסיק/ אדעתיה שמנהג קדמון הוא לעשות הרחקה יתירה אלא ודאי סבירא ליה דאפילו להרחקה ולסייג אין לנהוג מנהג זה דחומרא דאתי לידי קולא היא מאחר שהוא ממנהג הצדוקים כמו שכתב הוא. אלא שאין למחות ביד הלועזים אשר כן נהגו מחמת חומרא וסייג מאחר שיש להם על מי שיסמוכו דהיינו אותו פוסק אשר הלועזים רגילים להלך אחריו כמו שכתבת דנהרא נהרא ופשטיה. ובכל מקום שתמצא מנהג ויש לישבו בשום עניין פשיטא שיש להלך אחריו כמו שאמרו מנהג מבטל הלכה רק שיהא מנהג וותיקין כמו שכתב המרדכי ריש פרק הפועלים ואין לך מנהג וותיקין גדול מזה. מאחר שנמצא בפסקני אחד שאומר שעל הנאמר שמע בני וגומר ואל תטוש וגומר.

